Жила якось одна жінка. Вона дуже хотіла мати малесеньку дитинку, тільки не знала, де її взяти. От вона й пішла до старої чаклунки і сказала їй:

— Мені так хочеться мати маленьку дитинку. Чи ти не скажеш, де мені її взяти?

— О! Цьому можна допомогти! — мовила чаклунка.— Ось тобі зерно ячменю. Воно зовсім не таке, як ті, що ростуть на селянських полях або йдуть на корм курям. Поклади його в квітковий горщик, тоді побачиш, що буде!

— Спасибі тобі! — сказала жінка, дала чаклунці грошей і пішла додому.

Дома посадила ячмінне зерно, і одразу ж з нього виросла велика чудова квітка, схожа на тюльпан, але пелюстки були ще міцно стулені, як у пуп'янка.

— Яка мила квітка! — сказала жінка і поцілувала гарні червоні з жовтим пелюстки, і тільки вона їх поцілувала, як у квітці щось тріснуло і квітка зовсім розкрилась. Тепер було видно, що це справжній тюльпан, але всередині квітки, на зеленій маточці,, сиділа крихітна дівчинка, така гарненька та ніжна! Вона була на зріст не більше дюйма. Тому її й назвали Дюймовочкою.

Блискуча лакована шкаралупка грецького горіха була їй за колисочку, блакитні пелюстки фіалок — матрацом, а пелюстка троянди — ковдрою. Там вона спала вночі, а вдень бавилась на столі. Жінка ставила тарілку з водою і клала "навколо віночком квіти так, щоб стеблини їхні були в воді. Вона опускала на воду велику пелюстку тюльпана,— на неї сідала Дюймовочка і плавала від одного краю тарілки до іншого, а за весла їй були дві білі кінські волосини. Це було справді

чудесно! Дюймовочка ще вміла співати. О, вона співала таким ніжним, милим голоском, як ніхто ще ніколи не чув.

Якось вночі, коли вона лежала в своєму гарненькому ліжку, в розбите вікно вскочила погана жаба. Жаба була велика, бридка і мокра.

Вона стрибнула прямо на стіл, де спала під червоним пелюстком троянди Дюймовочка.

— От буде мила жінка для мого синка! — сказала жаба, схопила горіхову шкаралупку, де лежала Дюймовочка, і вистрибнула крізь вікно у сад. Там протікав великий широкий струмок. Коло берега було грузько, вогко, і там, у баговинні, жила жаба з своїм сином. У! Який він був бридкий та огидний,— викапана мати. "Коакс, коакс, брек-ке-ке-кекс!" це все, що він зміг сказати, коли побачив чарівну маленьку дівчинку в горіховій шкаралупці.

— Не говори так голосно, а то вона прокинеться! — сказала стара жаба.— І може знятися й полетіти від нас, бо вона ж легша за лебединий пух. Посадимо її посередині струмка, на широке листя латаття, воно буде для неї, такої легенької крихітки, наче цілий острів! Звідти вона не зможе втекти, а тим часом ми одремонтуємо парадні кімнати внизу, в баговинні, де ви житимете.

В струмку росло багато латаття, їхнє широке зелене листя плавало по воді. Найбільший лист був далі всіх від берега. До нього й підпливла стара жаба і поставила на ньому горіхову шкаралупку з Дюймовочкою.

Бідна маленька крихітка прокинулась рано-вранці і, побачивши, де вона, гірко заплакала. Навколо, з усіх сторін великого зеленого листа, була вода, і дівчинка ніяк не могла потрапити на землю.

Стара жаба сиділа внизу, у баговинні, і прикрашала кімнату очеретом та жовтими водяними лілеями. Треба ж було прибрати все для

молодої невісточки! Потім вона попливла з своїм потворним сином до листа, де сиділа Дюймовочка, щоб взяти її гарненьке ліжечко і поставити в кімнаті нареченої перед тим, як вона перейде туди сама. Стара жаба низько присіла у воді перед дівчинкою і сказала:

— Ось мій синок, він буде твоїм чоловіком, і ви чудово житимете з ним внизу, в баговинні.

"Коакс, коакс! Брекке-ке-кекс!" — от і все, що міг сказати синок.

Вони взяли гарненьке ліжко і попливли з ним, а Дюймовочка сиділа й плакала одна на зеленому листі, тому що вона не хотіла жити з бридкою жабою і виходити заміж за її потворного сина. Маленькі рибки, які плавали внизу у воді, певне бачили жабу і чули, що вона казала, тому вони всі висунули голівки, щоб побачити маленьку дівчинку. Як тільки вони її побачили, їм стало дуже шкода, що така чарівна дівчинка мусить потрапити до потворної жаби. Ні, не бувати цьому! Вони зібрались навколо листочка латаття, де стояла Дюймовочка, перегризли стеблину зубами, і лист поплив униз по струмку. І Дюймовочка пливла на ньому ген далеко, тепер жаба не могла її наздогнати.

Дюймовочка пропливла повз багато нових місць, і маленькі пташки, що сиділи в кущах, побачивши її, співали:

— Яка гарненька маленька дівчинка!

Листок все плив далі й далі, і от Дюймовочка опинилась в іншій країні.

Чудовий білий метелик весь час літав навколо неї, і нарешті, сів коло дівчинки на листок, тому що Дюймовочка йому дуже сподобалась.

А Дюймовочка раділа, що жаба не може її наздогнати, навколо так гарно! Сонце світило на воді. Вода сяяла на сонці, як розтоплене золото.

Дюймовочка зняла з себе пояс, один кінець накинула на метелика, а інший прикріпила до листка. І листок поплив ще швидше.

Раптом прилетів великий хрущ. Він побачив дівчинку, вмить схопив лапкою її тонку талію і відніс на дерево. А зелений лист латаття поплив далі по струмку, і метелик летів за ним, адже він був прив'язаний і не міг звільнитися.

О, як злякалась бідна Дюймовочка, коли хрущ схопив її і посадив на дерево. Але найдужче їй було шкода гарного білого метелика, якого вона прив'язала до листка: адже коли йому не пощастить звільнитися, він може померти з голоду.

Та це не обходило хруща. Він сів з Дюймовочкою на найбільший лист дерева, напоїв її солодким квітковим соком і сказав, що вона чарівна, хоч зовсім не схожа на хруща. Потім прилетіли до них з візитом хрущі, які жили на тому ж дереві. Вони розглядали Дюймовочку, і хрущиці-панночки ворушили вусиками і казали:

— У неї тільки дві ноги! Яка убогість!

— У неї нема вусиків! — казали інші.

— Вона така тонка в талії, фі! Вона схожа на людину! Яка вона негарна! — казали всі дами-хрущихи, а Дюймовочка була ж така чарівна!

Так думав і той хрущ, який приніс її на дерево, але коли всі інші твердили, що вона погана, він теж, нарешті, повірив цьому і не захотів тримати її у себе. "Нехай іде собі, куди хоче",— вирішив хрущ. Він злетів з нею з дерева і посадив на маргаритку. Дюймовочка заплакала: їй було так гірко, що вона така негарна, і навіть хрущі не хочуть її прийняти до себе. А насправді дівчинка була такою чудовою, яку тільки можна собі уявити; така ніжна і ясна, як найпрекрасніший пелюсток троянди.

Ціле літо прожила бідна Дюймовочка одна-однісінька у великому лісі.

Вона сплела собі ліжечко з травинок і повісила його під листям лопуха, щоб дощик не замочив її. Вона їла солодкий квітковий пилок і пила росу, яку щоранку знаходила на листі. Так минули літо і осінь, наближалась зима, холодна, довга зима. Всі пташки, що так добре співали для неї, відлетіли, з дерев осипалось листя, квіти пов'яли; великий лист лопуха, під яким вона жила, скрутився, і від нього нічого не лишилося, крім пожовклої, сухої стеблинки.

Дюймовочка дуже мерзла, бо її платтячко зовсім порвалось. Вона сама була така ніжна і маленька, бідна Дюймовочка, вона могла замерзнути на смерть! Почав падати сніг, і кожна сніжинка для Дюймовочки була наче ціла лопата снігу для нас; адже ми великі, а вона була лише в один дюйм заввишки. Дівчина загорнулась в сухий листочок, але ж він не грів, і вона тремтіла від холоду.

Коло лісу, куди потрапила Дюймовочка, простяглось велике поле. Хліб уже давно зібрали, і тільки гола суха стерня стирчала з промерзлої землі. Дюймовочка пішла наче густим лісом. Вона так тремтіла від холоду! Та от вона натрапила на двері хатки польової миші. Це була маленька нірка, прикрита стернинками. Там жила польова миша в теплі й добрі. Вона мала помешкання, повнісіньке зерна, розкішну кухню і спальню. Бідна Дюймовочка стала під дверима, як бідна жебрачка, і попросила хоч шматочок ячмінного зерна — ось уже два дні ані крихітки не було у неї в роті.

— Ах ти, мале біднятко! — мовила польова миша, яка була доброю старою польовою мишею.— Заходь сюди, в мою теплу квартирку, і поїж зі мною!

Дюймовочка дуже сподобалась миші, і миша запропонувала їй:

— Ти можеш лишитися у мене на всю зиму, але ти мусиш чистенько прибирати помешкання і розповідати мені різні історії, я це дуже люблю.

І Дюймовочка стала робити все, що наказувала добра стара миша. Вони зажили дуже добре.

— Скоро у нас будуть гості,— сказала якось польова миша.— Раз на тиждень мене відвідує мій сусід. Він живе у себе в домі ще краще, ніж я. Там просторі зали, і він носить розкішну шубу з чорного оксамиту. От коли б тобі пощастило вийти за нього заміж, ти була б добре влаштована. Та тільки він сліпий. Ти муситимеш розповідати йому найкрасивіші історії, які тільки ти знаєш.

Та Дюймовочка зовсім не хотіла виходити заміж за сусіда,— адже це був кріт.

Незабаром він прийшов з візитом у своїй чорній оксамитовій шубці.

— Він такий багатий і такий розумний,-казала польова миша,— його квартира в двадцять разів більша за мою квартиру, та й вченості він неабиякої, але він терпіти не може сонця і прекрасних квітів, завжди кепсько говорить про них, тому що ніколи їх не бачив.

Дюймовочці наказали співати, і вона проспівала "Майський жук, лети, лети" і "Чернець пішов на луки". Зачарований її чудовим голоском, кріт одразу закохався в неї, але нічого не сказав, бо він був чоловік статечний.

Трохи згодом кріт прорив довгий підземний хід від свого дому до їхнього і дозволив польовій миші і Дюймовочці гуляти там, коли їм захочеться. Проте він попередив, щоб вони не лякались мертвої пташки, яка лежить в проході, справжньої пташки з пір'ям і дзьобом. Вона вмерла, напевно, зовсім недавно, на початку зими, похована саме там, де він прорив свій хід.

Кріт узяв у рот шматочок гнилючка, що світив, як вогонь, у темряві, і пішов сам попереду, освітлюючи довгий темний коридор. Коли вони дійшли до місця, де лежала мертва пташка, кріт уперся своїм широким носом у стелю і пробив у землі дірку, крізь яку в коридор просякло денне світло. Долі лежала мертва ластівка, її красиві крила були міцно притиснуті до тіла, ніжки й голівку вона сховала під пір'ячко. Бідна пташка вмерла від холоду.

Дюймовочці стало дуже шкода її, вона ж так любила всіх маленьких пташок, вони їй так добре співали і цвірінчали ціле літо. Але кріт штовхнув пташку своєю короткою лапою і сказав:

— Вже не пищатиме більше! Це жахливо — народитися малою птахою. Дякую долі, що моїм дітям це не загрожує: така птаха нічого не має, крім свого "цвірінь-цвірінь", і їй доводиться взимку помирати з голоду!

— Звичайно, так тільки й може сказати розумний чоловік,— мовила миша.— Що мають птахи з своїм "цвірінь", коли надійде зима? Тому вони й вмирають від холоду, та голоду, проте й у — цьому находять щось величне.

Дюймовочка не сказала нічого, але коли кріт і миша повернулись спиною до пташки, вона схилилась над ластівкою, одгорнула пір'ячко на голівці пташки і поцілувала її в заплющені очиці.

"Може, це та сама, що так чудово співала мені влітку,— подумала вона.— Скільки радості ти дала мені, мила, гарна пташко!"

Потім кріт знову загріб дірку, в яку просякало денне світло, і відвів своїх дам додому. Вночі Дюймовочка зовсім не могла заснути. Вона встала з свого ліжка і сплела з сухої травички велику гарну ковдру, пішла і закутала нею мертву пташку. З боків, під крилечка, вона

підмостила м'яку вату, яку знайшла в комірці у миші, щоб пташці було хоч трошки тепліше лежати в холодній землі.

— Прощавай, гарна маленька пташко! — мовила Дюймовочка.— Прощавай, і спасибі тобі за твої чудові пісні влітку, коли всі дерева були зеленими і сонце так ласкаво нам світило!

Вона поклала свою голівку на груди пташки і раптом злякалась: всередині наче щось стукотіло. То було серце пташки. Пташка не вмерла, вона тільки задубіла від холоду, а тепер відігрілась і знову ожила.

Восени всі ластівки відлітають у вирій, а коли якась запізниться, вона замерзає так, що падає, як мертва, на землю. Холодний сніг покриває її.

Дюймовочка тремтіла зі страху, вона так злякалась. Адже птиця була велика, дуже велика, порівнюючи з нею, такою крихіткою. Але дівчинка набралась сміливості, міцніше закутала ластівку, принесла листочок м'яти, яким сама вкривалась, і вкрила ним голівку пташки.

Другої ночі Дюймовочка знову тихенько пробралась до неї. Тепер бідолашна ластівка зовсім ожила, але була така слабка, що могла тільки ледь-ледь відкрити очі. Вона поглянула на Дюймовочку, яка стояла з шматочком гнилючки в руці замість ліхтарика.

— Дякую тобі, маленька чарівна дитинко! — сказала їй хвора ластівка.— Я так добре зігрілась! Я швидко зовсім зміцнію і зможу полетіти до теплого сонечка!

— О! — заперечила Дюймовочка.— Надворі так холодно, мороз, йде сніг. Лишайся у своєму теплому ліжку, а я ходитиму за тобою!

І вона принесла ластівці води в чашечці квітки. Ластівка напилась і розповіла їй, як поранила собі крило об кущ тернини і тому не змогла летіли так швидко, як інші ластівки, що полетіли далеко, дуже далеко, в теплі краї. Потім вона вже не могла далі летіти, впала на землю, а більше вже нічого не пам'ятала і зовсім не знала, як потрапила сюди.

Цілу зиму пташка лишалася під землею, і Дюймовочка піклувалась про неї і дуже її полюбила. Ані кріт, ані польова миша про це не знали нічого, вони не терпіли бідної ластівки і не ходили повз неї.

Як тільки настала весна і сонце зігріло землю, ластівка сказала Дюймовочці: "Прощавай". Дюймовочка відкрила дірку в стелі там, де зробив кріт. Сонечко ласкаво заглянуло до них, і ластівка спитала, чи не хоче дівчинка сісти їй на спину і летіти з нею в зелені ліси. Але Дюймовочка знала, що стара миша буде дуже сумувати,— коли вона її покине.

— Ні, я не можу,— сказала Дюймовочка.

— Прощавай, прощавай, добра чудова дівчинко! — мовила ластівка і полетіла на волю, до сонечка.

Дюймовочка поглянула їй вслід. І сльози навернулись на її очі,— вона дуже полюбила бідну ластівку.

— Цвірінь! Цвірінь! — прощебетала ластівка і полетіла в зелений ліс.

Дюймовочці було дуже сумно, її ніколи не випускали погуляти на сонечку. На полі, навколо дому миші, посіяли хліб, і він виріс такий високий, що здавався густим лісом бідній миленькій дівчинці.

— Влітку ти повинна пошити придане!— мовила польова миша Дюймовочці, тому що їхній сусід, нудний кріт в оксамитовій шубці,

посватав її.— Тобі потрібно мати і шерстяні плаття і полотняну білизну. Треба, щоб було що одягти і на чому лягти.

Довелось Дюймовочці прясти, а миша найняла чотирьох павуків, і вони ткали день і ніч.

Щовечора з візитом приходив кріт і все говорив про те, . що швидко кінець літу, що сонце не так уже пече, і це гаразд — і без того земля стала твердою, мов каменюка. А коли мине літо, вони справлять з Дюймовочкою весілля.

Та Дюймовочка зовсім цьому не раділа, тому що не любила нудного крота. Щоранку, коли сходило сонце, і щовечора, коли воно заходило, вона прокрадалась до дверей мишачої хатки. Вітерець розсував колоски, і вона могла бачити блакитне небо. Вона думала тоді, як ясно, як добре на привіллі, і всім серцем хотіла побачити милу ластівку; але та ні разу не прилітала, певно літала ген далеко, в зелених лісах.

Коли знову надійшла осінь, все придане Дюймовочки було готове.

— За чотири тижні буде твоє весілля! — повідомила їй польова миша. Та Дюймовочка заплакала і сказала, що не хоче йти за нудного крота.

— Дурниці! — сказала польова миша.— Не пручайся, не то вкушу тебе своїм білим зубом! У тебе буде прекрасний чоловік. Навіть у самої королеви нема такої чорної оксамитової шуби! Усі комори та льохи у нього повнісінькі добра. Ти повинна дякувати долю за такого чоловіка!

І от надійшов день весілля. Кріт прийшов за Дюймовочкою, щоб відвести глибоко під Землю, куди не просякало світло ясного сонця, тому що кріт не любив його.

Бідна дитина була така засмучена! їй треба було назавжди сказати "прощавай" сонечку, на яке вона у польової миші могла милуватися хоч з дверей.

— Прощавай, ясне сонечко! — мовила вона і простягла руки вгору, трошки відійшовши від мишачої, хатки.

Хліб уже зібрали, і лише суха стерня знову стирчала навколо.— Прощавайте! Прощавайте! — казала дівчинка і обняла ніжними ручками маленьку червону квітку, яка випадково збереглася.— Вітай від мене милу ластівку, якщо побачиш її.

— Цвірінь! Цвірінь! — раптом пролунало над її головою. Вона глянула вгору. Це пролітала ластівка. Ластівка так зраділа, побачивши дівчинку! А Дюймовочка розповіла їй, як не хоче вона виходити за бридкого крота і жити під землею, куди ніколи-ніколи не просякає сонячне проміння.

Вона не могла стриматися і гірко плакала при цьому.

— Наступає холодна зима,— мовила ластівка.— Я відлітаю далеко-далеко, у вирій. Хочеш летіти зі мною? Сідай .на мою спину! Прив'яжи себе міцніше поясом, і ми полетимо від гидкого крота і його темного, підземелля, полетимо над горами і теплими країнами, де сонце ще прекрасніше, де завжди літо і весь рік цвітуть квіти. Летімо зі мною, дорога, мила Дюймовочко! Ти врятувала мені життя, коли я зовсім замерзала у темній холодній землі.

— Так! Я полечу з тобою! — мовила Дюймовочка, сіла пташці на спину, вперлася ніжками в її розкинуті крила і прив'язала себе поясом до найбільшого пера. Ластівка знялась високо в небо і полетіла над Лісами, над морем, над високими горами, де вічно лежить сніг.

Дюймовочці стало холодно. Вона зарилась в тепле пір'я ластівки, вистромивши звідти лише голівку, щоб милуватися усією красою, над якою вони пролітали.

Та ось і теплі краї. Сонце сяяло там ясніше, ніж у нас, небо було вдвічі вище, і вздовж огорож та рівчаків ріс чудовий зелений і синій виноград. В лісах зріли помаранчі та лимони, там пахло міртами та м'ятою, а по стежках бігали за барвистими великими метеликами такі гарні дітки! Але ластівка летіла далі. Ставало все краще й краще. Під розкішними зеленими деревами, на березі блакитного моря, виблискував білим мармуром старовинний замок. Виноградні лози обвивали його високі колони, а вгорі, під покрівлею, ліпилося багато гнізд ластівок. В одному з них жила ластівка, яка принесла Дюймовочку.

— Оце мій дім! — мовила ластівка.— А ти вибери собі внизу найкращу квітку. Я віднесу тебе туди, і ти оселишся в ній. Там тобі буде так добре, як ти бажаєш.

— Як чудово! — скрикнула Дюймовочка і заплескала маленькими ручками.

На землі лежала велика мармурова колона, вона впала і розбилась на три скалки, і між уламків виросли прекрасні великі. білі квіти. Ластівка злетіла з Дюймовочкою і посадила її на одну з широких пелюсток. Але що за диво! Посередині квітки сидів крихітний чоловічок; такий на зріст, як Дюймовочка, і зовсім прозорий,— здавалось, він був кришталевий. На голові у нього була красива золота корона, а за плечима сяяли блискучі крила. В кожній квітці жив такий юнак або дівчина, але цей був королем над усіма.

— Ой, який красивий! — прошепотіла Дюймовочка ластівці. А маленький принц дуже злякався ластівки, адже порівнюючи з ним вона була велетнем-птахом, а він був такий маленький та ніжний. Та, коли глянув на Дюймовочку, він був просто захоплений — такої чудової

дівчинки йому ще не доводилось бачити. Тому він зняв з себе корону і одяг на Дюймовочку. Потім принц спитав, як її звуть і чи не хоче вона вийти за нього заміж і бути королевою над усіма квітами!

Так, це був справжній жених, не те що син жаби або кріт в оксамитній шубі! Тому Дюймовочка дала свою згоду чудовому принцу. З кожної квітки вилітали юнак або дівчина, такі гарні, що Дюймовочка не могла намилуватися. Кожен приніс Дюймоврчці подарунок, але найдужче їй сподобалися красиві прозорі крила великої бабки, їх прикріпили Дюймовочці на спину, і вона могла літати з квітки на квітку. От була радість! А ластівка сиділа високо в своєму гнізді і співала так добре, як могла. Але в неї на серці було трошки сумно, бо вона дуже любила Дюймовочку і хотіла б ніколи не розлучатися з нею.

— Тебе не будуть більше звати Дюймовочкою,— сказав дівчинці її наречений.— Це негарне ім'я, а ти така красуня. Тебе будуть звати Майя!

— Прощавай! Прощавай! — мовила ластівка і полетіла з теплих країв назад, в далеку Данію. Там у неї було гніздечко саме під вікном того чоловіка, який вмів розповідати різні казки. Вона проспівала йому своє "цвірінь! цвірінь!", а від нього ми й узнали рею цю історію.